

mation of the Ukrainian historical and legal scholarship. Says that at the beginning of his creative way he distinguished himself by priority research of law of Cossack Hetman age. Later, after the overthrow of Tsarist Russia and creation of the Ukrainian Academy of Sciences within the academic Commission for studying of history of Western Russian and Ukrainian law, he did much to separate the history of Ukrainian law with history of neighboring Nations and, therefore, the definition of the subject matter of science of history of the Ukrainian law, which gradually evolve from the synthesis of the «Westryssian» and «Smallryssian» in the modern understanding, as well as for understanding the history of State and law as a legal and not historical science. Emphasizes that in the Ukrainian Academy of Sciences scientist has created a scientific school, achievements in the field of study of the history of Ukrainian state and law in many ways and remain second to none. This school is paired with the appropriate scientific worldview and research paradigms. Attention on the requirements that the representatives of the school made to scientific research (profound study of historiography of the problem, proof the scientific conclusions of the specific historical facts and reliance on primary source, scientific novelty, creative self etc.). Own creativity of academician remains extremely modern in their methodology and fields of research, in particular on the development of legal archeography, legal source and legal biography studies.

Key words: Ukraine, Academy of Sciences, history of law, the subject of science, M. P. Vasylenko.

УДК 34:061.61(477)

Т. Г. АНДРУСЯК,
кандидат юридичних наук

МИКОЛА ВАСИЛЕНКО ТА НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА*

Розглядаються різні аспекти участі Миколи Василенка в діяльності Наукового товариства імені Шевченка, зокрема рецензії на праці вченого, авторами яких були Михайло Грушевський, Іван Франко та ін., його участь в діяльності Археографічної комісії Товариства. Зауважено, що дискусія між Миколою Василенком та Михайлом Слабченком на сторінках «Записок НТШ» є першою науковою дискусією українських вчених на сторінках україномовного видання з приводу проблем історії українського права.

Зроблено висновок про важливість участі Миколи Василенка, інших українських вчених, які жили на території Російської імперії, в діяльності НТШ як загальноукраїнського центру становлення і розвитку української науки.

Ключові слова: Наукове товариство імені Шевченка, Микола Василенко, «Записки Наукового товариства імені Шевченка», українська юридична наука, історія українського права.

Андрусак Т. Г. Николай Василенко и Научное общество имени Шевченко

Рассматриваются различные аспекты участия Николая Василенко в деятельности Научного общества имени Шевченко, в частности рецензии на труды ученого, авто-

* В основу статті покладена доповідь автора на урочистих Загальних зборах Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України з нагоди 150-річчя від дня народження М. П. Василенка 19 лютого 2016 р.

рами которых были Михаил Грушевский, Иван Франко и др., его участие в деятельности Археографической комиссии Общества.

Отмечено, что дискуссия между Николаем Василенко и Михаилом Слабченко на страницах «Записок Научного общества имени Шевченко» является первой научной дискуссией украинских ученых на страницах украиноязычного издания по поводу проблем истории украинского права.

Сделан вывод о важности участия Николая Василенко, других украинских ученых, живших на территории Российской империи, в деятельности Общества как всеукраинского центра становления и развития украинской науки.

Ключевые слова: Научное общество имени Шевченко, Николай Василенко, «Записки Научного общества имени Шевченко», украинская юридическая наука, история украинского права.

Andrusyak T. H. Mykola Vasylenko and Shevchenko Scientific Society

Discusses various aspects of Mykola Vasylenko participation in the activities of Shevchenko Scientific Society in particular reviews the works of scholar, whose authors were Mykhailo Hrushevsky, Ivan Franko, etc., his participation in the Archeographical Commission of the Society. Noted that the discussion between Mykola Vasylenko and Mikhailo Slabchenko on pages of «The notes of the Shevchenko Scientific Society» is the first scientific discussion by Ukrainian scientists on pages of Ukrainian Edition about the problems of the history of the Ukrainian law.

The conclusion about the importance of the participation of Mykola Vasylenko, other Ukrainian scientists who lived on the territory of the Russian Empire, in the activities of the Shevchenko Scientific Society as the all-Ukrainian Center of formation and development of the Ukrainian science.

Key words: Shevchenko Scientific Society, Mykola Vasylenko, «Notes of Shevchenko Scientific Society», Ukrainian legal science, history of Ukrainian law.

Повноцінний та динамічний розвиток сучасної української юридичної науки й освіти вимагає, крім іншого, актуалізації та повноцінного включення в науковий обіг та навчальний процес інтелектуального доробку попередніх поколінь українських учених-правників. Однією з найяскравіших постатей української юридичної науки кінця XIX – першої третини XX ст. є Микола Василенко. З огляду на існуючі законодавчі обмеження розвиток української науки, освіти та культури, загалом, в межах Російської імперії був максимально унеможливлений. Тому центром становлення і розвитку тодішньої української науки став Львів. Саме тут, користуючись передбаченими чинним конституційним законодавством можливостями для усестороннього національного розвитку, українці створюють першу власну наукову інституцію – Наукове товариство імені Шевченка (НТШ). У записці про заснування Української академії наук (УАН) у 1918 р. Микола Василенко чітко окреслив тезу про НТШ як попередника УАН, головний осередок розвитку української науки та духовності наприкінці XIX – на початку XX ст., а також наголосив на тому, що «в останні десятиріччя НТШ є найвидатніший вияв культурної праці українського громадянства в цім напрямку... і разом з цим своєю науковою працею, творчою силою, з нею зв'язаною – являлося могутнім і цінним елементом, як для зросту національної української культури, так і для всесвітнього її визнання»¹. З огляду на роль і значення НТШ у розвитку української науки, масштабність

постаті Миколи Василенка і його впливу на формування та становлення української історичної, юридичної та історико-правової науки дослідження участі останнього в діяльності Товариства становить значний пізнавальний інтерес та сприяє формуванню цілісної картини розвитку української науки в зазначений період.

27 листопада 1873 р. Михайло Димет, Стефан Качала, Корнило Сушкевич, Юліан Романчук, Олександр Огоновський, Лонгін Лукашевич, Теофіл Барановський, Михайло Коссака та Омелян Огоновський звернулися до галицького Намісництва з проханням затвердити статут новоствореного Товариства імені Шевченка². З цього часу починається історія цієї безумовно найпотужнішої української громадської культурної та наукової інституції, сама поява якої стала можливою завдяки спільним зусиллям українців, розділених державним кордоном між двома імперіями, проте свідомих своєї єдності та бажаючих працювати заради спільного майбутнього. В цей час Товариство ставить своєю ціллю «вспомогати розвій української (в оригіналі – рускої (малорускої)) словесності»³. 1 листопада 1892 р. від імені Товариства до Намісництва подано клопотання за підписом голови Юліана Целевича та секретаря Костя Паньківського про затвердження його нового статуту⁴. Саме з цього моменту починається новий етап в розвитку Товариства. Воно стає Науковим товариством імені Шевченка, а його метою проголошується «плекати та розвивати науку і штуку (мистецтво – *T. A.*) в українській (в оригіналі українсько-руській) мові та збирати всякі пам'ятки, старожитності і предмети наукові України-Руси». А відповідно до § 4 Статуту «До цієї цілі мають вести: 1) наукові досліді: а) з філології української (в оригіналі – руської) і слов'янської, з історії українського (в оригіналі – українсько-руського) письменства і штуки; б) з історії і археології України-Руси, а також з наук філософських, політичних, економічних і правничих; в) з наук математичних, природних з географією і лікарських... 4) видання наукових *Записок* товариства і інших творів наукових» та ін.⁵

Восени 1894 р. до Львова переїхав Михайло Грушевський. На думку Любомира Винара, з цього часу «Наукове товариство ім. Шевченка вступило в найбільш продуктивний період свого існування і діяльності. Михайло Сергійович перш за все звернув свою увагу на поширення наукової праці Товариства, видання НТШ, науковий доріст в Галичині і розширення бібліотеки. Відразу після свого приїзду Грушевський став директором Історично-філологічної секції..., а на початку 1895 року його призначено редактором *Записок НТШ* – офіційного журналу Товариства. У тому самому році на пропозицію Грушевського засновано Археографічну комісію НТШ, яку він очолив»⁶. На Загальних зборах Товариства 2 лютого 1897 р. Михайла Грушевського обрано головою Товариства. На цій посаді він перебував до 29 квітня 1913 р. Це обрання стало переломною «подією не лише для НТШ, але також для цілої України. Своєю працею він зумів об'єднати українських учених з Галичини і великої України, які своїми працями утверджували метрику історичності української нації»⁷. На цих зборах вперше було поставлено завдання «переміни Товариства в українську (в оригіналі – українсько-руську) Академію Наук»⁸.

Кроком у цьому напрямку стала чергова зміна статуту Товариства, якою запроваджено інститут дійсних членів, що обиралися на «підставі їх наукової кваліфікації (самостійних наукових праць)» і тільки дійсні члени входили до секцій, «так що збори секцій стають правдивим науковим ареопагом, вповні компетентним в рішенню наукових справ»⁹ [5, с. 15]. Перші вибори дійсних членів проведено в 1899 р. Всього було обрано 32 дійсні члени, з них до історично-філософської секції – 12 (Володимир Антонович, Михайло Грушевський, Федір Вовк, Станіслав Дністрянський, Михайло Зобков, Кость Левицький, Володимир Охримович, Остап Терлецький, Стефан Томашівський, Яків Шульгин), філологічної – 10 (Олександр Барвінський, Олександр Кониський, Іван Франко, та ін.) та математично-природописно-лікарської – 10 осіб.

В 1911 р. дійсним членом Товариства обрано Миколу Василенка. 30 жовтня 1911 року на XVI засіданні історично-філософської секції «дискутовано над вибором нових дійсних членів секції і намічено для вибору трьох кандидатів»¹⁰, а на XIX засіданні, яке відбулося 14 листопада «вибрано дійсними членами секції: а) Миколу Василенка, прив. доцента унів. в Києві; б) д-ра Альфреда Єнсина, письменника в Стокгольмі; в) д-ра Івана Крип'якевича, апліканта бібліотеки у Львові»¹¹. 15 листопада на XVII засіданні Виділу (Правління) Товариства «затверджено новообраних дійсних членів в історично-філософській секції»¹². На VI засіданні Виділу 27 березня 1912 р. «прийнято до відома подяку д. М. Василенка в Києві і д-ра А. Єнсина в Стокгольмі за вибір їх дійсними членами»¹³. Зрозуміло, що обрання дійсним членом НТШ стало формою визнання наукових здобутків вченого. Реальна ж співпраця з Товариством почалася значно раніше. Вона зумовлювалася насамперед і головню особистими дружніми стосунками Миколи Василенка з Михайлом Грушевським, який справив суттєвий вплив на формування його національних поглядів, заохочував до написання наукових праць українською мовою. Останнє вимагало неабияких зусиль з огляду на тотальну заборону української мови в освітньому та науковому просторі Російської імперії. Показовими в цьому відношенні можуть бути листи Миколи Василенка до Михайла Грушевського. В одному з них датованому 18 жовтня 1895 р. він писав: «хотел написать Вам по-украински, и написал уже полторы странички, да не решился посылать Вам – выходит как-то по-ученически, делано: нужно ещё поучиться»¹⁴. Подальше листування велося українською мовою, проте в листі від 6 червня 1905 р. Микола Василенко знову пише: «Пишу Вам не по-украински, а по-русски, потому что по-украински для меня трудно писать, особенно, когда приходится говорить о вещах серьезных, для изложения которых требуется точность выражений»¹⁵. Це була не суб'єктивна проблема вченого зі знанням мови, а наслідок цілеспрямованої державної політики обмеження сфери використання української мови та зведення її винятково до розмовної мови селянства. Наукові праці Миколи Василенка, як і загалом будь-які наукові праці, що публікувалися в межах Російської імперії, могли видаватися лише російською мовою. Ситуація змінилася тільки в 1906 р., коли весною 1906 р. були скасовані «заборони, утворені указом 1876 р., і слідом за цим групою українських учених Києва був вироблений план «Українського Наукового Товариства», що

своєю метою ставило «допомагати розробленню й популяризації українською мовою різних галузей науки»¹⁶. Саме з появою цього Товариства почався розвиток української науки рідною мовою, а «Записки Наукового Товариства в Києві», стали першим україномовним науковим виданням в межах тогочасної Російської імперії. «Україна», яка почала виходити з січня 1907 р. як науковий та літературно-публіцистичний журнал, публікувала статті як українською, так і російською мовами. Починаючи від 1910 р. Микола Василенко, разом з Михайлом Грушевським та Володимиром Перетцем, входить до редакційного комітету «Записок». Тут, у 1911 р. була опублікована праця Миколи Василенка «Г. Н. Теплов і його «Записка о непорядкахъ въ Малороссіи»»¹⁷, як видається перша україномовна наукова праця вченого, якщо не брати до уваги статті в газеті «Рада» («До історії української мови» (1909, ч. 255) про значення творчості Дмитра Туптала-Ростовського в історії української мови; «П'ятидесятиліття могили Т. Г. Шевченка» (1911, ч. 121, 122) про похорон Тараса Шевченка та впорядкування його могили від 1861 р. до часу написання статті; «Селяни й кріпацтво на Україні» (1911, ч. 39, 40) про історію українського селянства від найдавніших часів до скасування кріпацтва в Російській імперії.

Перші рецензії на праці Миколи Василенка на сторінках «Записок НТШ» з'явилися в 1902 р. та 1905 р. Це були рецензії Дениса Коренця¹⁸, Михайла Грушевського¹⁹, Іллі Шрага²⁰ та Івана Франка²¹. Публікувати свої праці в «Записках НТШ», виданні, яке належало «до категорії видань «абсолютно заборонених в Росії»»²² до змін 1905 р. для Миколи Василенка було проблематично. Співпраця з НТШ набрала інтенсивніших форм після обрання вченого дійсним членом Товариства. Він бере активну участь в діяльності Археографічної комісії. На I засіданні комісії в 1912 р. «на внесенє проф. М. Грушевського постановлено в цілости видати «Генеральное сл дствіе о маетностяхъ». На разі постановлено приступити до видання «Генерального сл дствія о маетностяхъ Стародубського полку», яким займеться д. М. Василенко»²³. 21 травня 1913 р. на засіданні комісії було ухвалено рішення видати I том «Генерального сл дствія...» як XXVI том в серії «Жерела до історії України-Руси», що її видавала Археографічна комісія НТШ. Тоді ж «ухвалено увійти в переговори з М. Василенком у Києві в справі видання договорів гетьманів з московським правительством. Постановлено просити історично-філософічну секцію виеднати від Виділу потрібну суму на екскурсію Василенка до Москви в цілі підготування сього видання»²⁴. В силу різних обставин ці два проекти не були реалізовані в рамках НТШ.

Найбільш вагомим результатом роботи Миколи Василенка в Археографічній комісії стала публікація щоденника генерального підскарб'я Якова Марковича (1696–1770), що його він вів протягом 1717–1767 рр. в серії «Жерела до історії України-Руси». Це «надзвичайно цінне для пізнання життя і побуту Гетьманщини джерело»²⁵ було практично недоступне для дослідників. «Се привело Археографічну Комісію Наукового товариства ім. Шевченка до думки видати сей дневник в цілости коли з'явилася можливість, за посередництвом і заходом члена Комісії проф. Миколи Василенка, дістати згоду на се власників рукопису і перевести се видання. На предложенне голови Комісії

проф. Мих. Грушевського Комісія на засіданню 9 червня 1901 р. постановила приступити до цього видання, упросивши до переведення цього плану д. Василенка. Всю видавничу роботу прийняв на себе член Комісії д. Вадим Модзилевський в Чернігові»²⁶.

Перша публікація Миколи Василенка на сторінках видань НТШ з'явилася в 1912 р. Вона мала назву «З історії устрою Гетьманщини. Критичні замітки Миколи Василенка»²⁷. Це була розгорнута рецензія на працю Михайла Слабченка «Малорусский полк в административном отношении (Историко-юридический очерк)», написана на пропозицію Михайла Грушевського. Останній зреферував її на засіданні історично-філософської секції (наукові статті в «Записках НТШ») публікувалися тільки за ухвалою відповідної секції) 5 червня 1912 р. Як зазначено в протоколі, «автор розбирає книгу М. Слабченка..., вказує слабкі сторони його роботи і в зв'язку з сим переглядає деякі основні питання полкового устрою, межі сотенної організації, відносини полкового устрою до давніших старів і т. п.»²⁸. Рецензія була написана дуже критично, що усвідомлював і сам Микола Василенко, який у листі до Михайла Грушевського писав: «Рецензію на Слабченка «Малорус[ський] полк вислав. Може, кінець її не дуже академічний, прочитайте, будь ласка і коли не понаравища, викиньте. Коли рецензія велика, сократіть. На «Очерки права» напишу пізніше»²⁹. Останній не став нічого скорочувати ні в цій, ні в наступній, не менш критичній, рецензії³⁰. На критичні зауваження дав відповідь сам автор праць. На своєму засіданні 10 вересня 1913 р. історично-філософська секція вислухала критичних заміток М. Слабченка до статті М. Василенка п. з. «З історії устрою Гетьманщини» й ухвалила надрукувати їх у «Записках», еventуально з замітками М. Василенка»³¹, що й було зроблено в черговому томі «Записок» під назвою «Ще до історії устрою гетьманщини XVII–XVIII ст.»³². Не вдаючись тут до аналізу поглядів та оцінок обох вчених з тих чи інших питань історії права та устрою Гетьманщини, зазначимо, що це була перша наукова дискусія українських вчених на сторінках українського видання з приводу історії українського права. В цьому особливе значення і особлива цінність цих публікацій. Що ж до внеску як Миколи Василенка, так і Михайла Слабченка в розвиток науки історії українського права то його важко переоцінити, і, безумовно, що вони обоє, по праву, вважаються одними з її фундаторів.

В Ювілейному збірнику Наукового товариства імені Шевченка з нагоди п'ятдесятиліття заснування товариства була опублікована праця Миколи Василенка «Пам'ятник української правничої літератури XVIII століття» про працю Федора Чуйкевича «Суд і розправа...». З огляду на несприятливі для діяльності Товариства умови Збірник, як 138–140 томи «Записок НТШ» побачив світ у 1925 р.³³ В кінці праці вказано «Київ, грудень 1924 року». На цей час Микола Василенко вже був засуджений (в квітні 1924 р.) до 10 років позбавлення волі. Більше публікацій вченого у виданнях НТШ не було, хоча членом Археографічної комісії він залишався до кінця життя³⁴.

Микола Василенко не тільки співпрацював з Товариством у наукову плані, він активно цікавився його діяльністю, брав участь в обговоренні питань роз-

вितку НТШ. Так, разом з іншими членами НТШ – вченими, які жили і працювали в Російській імперії, зокрема, Катериною Антонович, Миколою Біляшевським, Дмитром Дорошенком, Сергієм Єфремовим, Орестом Левицьким, Володимиром Леонтовичем, Юлією Леонтович, Костянтином Михальчуком, Володимиром Перетцем, Олександром Русовим, Василем Цимбалом, Олександром Черняхівським, Євгеном Чикаленком та Іллею Шрагом, виступив проти намагання внести зміни до Статуту НТШ, яке виникло на загальних зборах 29 червня 1913 року. В своїй заяві «В справі зміни статуту Наукового Товариства імені Шевченка у Львові» вони констатували, що немає жодної в таких змінах, оскільки «статут увалений загальними зборами 29. VI. 1904 року... при теперішніх обставинах дуже добре відповідав своєму призначенню, і власне живучи під цим статутом, Наукове Товариство досягло того стану в своєму розвитку, який позволяв уважати його справді українською Академією Наук і дождати формального признання за ним цього високого титулу в найближчій будучині»³⁵. Це звернення відіграло важливу роль у збереженні та подальшому розвитку НТШ як загальноукраїнського наукового центру, який об'єднував усіх українських вчених незалежно від їх місця проживання і давав можливість творити єдину українську науки без огляду на існуючі державні кордони.

1. *Музичко Олександр*. Василенко Микола / Олександр Музичко // Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія. Т. 2: Бібл–Вес. – Львів : НТШ, 2015. – С. 500.
2. ЦДІА у Львові. – Ф. 1, оп. 51, спр. 1233 (Справа про реєстрацію статутів і змін у керівному складі українського Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Том. 1-й), арк. 10. 3. Там само. – Арк. 15. 4. Там само. – Арк. 60. 5. Там само. – Арк. 63. 6. *Винар Любомир*. Михайло Грушевський і Наукове товариство ім. Тараса Шевченка. 1892–1930 / Любомир Винар. – Мюнхен : Дніпрова Хвиля, 1970. – С. 12. 7. Там само. – С. 29.
8. *Кокорудз Ілля*. Секретарське справоздане з діяльності виділу Наукового Товариства імені Шевченка за рік 1897 / Ілля Кокорудз // Записки НТШ. Т. XXI, кн. 1, 1898. – С. 3.
9. *Грушевський М.* Дотеперішній розвій Наукового Товариства імені Шевченка / М. Грушевський // Хроніка НТШ. Ч. 1. – Львів : 3 друкарні НТШ, 1900. – С. 15.
10. Хроніка Наукового товариства імені Шевченка у Львові. Ч. 48. Вип. IV. – Львів, 1911. – С. 7. 11. Там само. – С. 10. 12. Там само. – С. 3. 13. Хроніка... Ч. 50. Вип. II. – Львів, 1912. – С. 4. 14. *Василенко Микола*. Вибрані твори: У 3 т.: Т. 3. Спогади. Щоденники. Листування / М. П. Василенко. – К. : Юридична думка; Академперіодика, 2008. – С. 329. 15. Там само. – С. 346. 16. *Грушевський Михайло*. Українське Наукове Товариство в Києві й його наукове видавництво / Мих. Грушевський // Записки Українського Наукового Товариства в Києві. – Книга I. – К., 1908. – С. 4. 17. *Василенко Микола*. Г. Н. Теплов і його «Записка о непорядках въ Малороссіи» / М. Василенко // Записки Українського Наукового Товариства в Києві. – Книга IX. – К., 1911. – С. 13–54.
18. *Коренець Денис*. Василенко Ник. Первые шаги по введению Положений 19 февраля 1861 г. Въ Черниговской губернии. (Кіевская Старина, 1901, III, IV, XI); А. Л. Отрывки изъ черниговскихъ воспоминаній (1861-63) (Ibid. 1901, III V). / Д. Коренець // Записки Наукового Товариства імені Шевченка. Т. XLVI, кн. II. – Львів, 1902. – С. 35–37.
19. *Грушевський Михайло*. Матеріали для історії економічного, юридического и общественного быта Старой Малороссіи, издаваемые под редакціей Н. П. Василенка, вып. I. – Генеральное сл едствие о месностяхъ Н жинскаго полка 1729–1730 г., Чернигів, 1901, ст. 417 малої вісімки. / М. Г. // Записки... Т. XLVIII, кн. IV. – Львів,

1902. – С. 19–20. **20.** *Шраг Ілля*. Матеріали для історії економічного, юридичного і суспільного життя Старої Малоросії, издавані під редакцією Н. П. Василенка, вип. II. – Вип. II: Екстракт із указов, інструкцій і установ, з роз'ясненнями по матеріалах, на дев'ятнадцять частин. Зібрано в Правительствуючому Сенаті по малоросійській експедиції 1786 року. Чернігів, 1902, ст. IX+296. / І. Ш. // Записки... Т. XLIX, кн. V. – Львів, 1902. – С. 32–34. **21.** *Франко Іван*. Н. Василенко – Іосиф Максимович Бодянский і його заслуги для вивчення Малоросії, К., 1904, ст. II+231 (відб. з часоп. Київская Старина 1903). / Ів. Франко // Записки... Т. LXIII, кн. I. – Львів, 1905. – С. 29–30. **22.** *Грушевський Михайло*. Українське Наукове Товариство... – С. 3. **23.** Хроніка... Ч. 50. Вип. II. – Львів, 1912. – С. 13. **24.** Хроніка... Ч. 55. Вип. III. – Львів, 1913. – С. 11. **25.** Дневник Якова Марковича. 1735–1740 роки. Видав Модзилевський // Жерела до історії України-Руси. Видає Археологічна Комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. XXII. – К. – Львів, 1913. – С. V. **26.** Там само. **27.** *Василенко Микола*. З історії устрою Гетьманщини. Критичні замітки Миколи Василенка // Записки... Т. CVIII, кн. II. – Львів, 1912. – С. 103–116. **28.** Хроніка... Ч. 51. Вип. III. – Львів, 1912. – С. 10. **29.** *Василенко Микола*. Вибрані твори: У 3 т.: Т. 3. – С. 389. **30.** *Василенко Микола*. М. Е. Слабченко – Опыт по історії Малоросії XVII і XVIII вв., Одеса, 1911 р. Ст. II+292 // Записки... Т. CXIII, кн. I. – Львів, 1913. – С. 193–196. **31.** Хроніка... Ч. 56. Вип. IV. – Львів, 1913. – С. 10. **32.** Ще до історії устрою Гетьманщини XVII–XVIII ст.: *Слабченко Михайло*. З приводу заміток М. П. Василенка. – С. 69–79; *Василенко Микола*. З приводу заміток д. М. Є. Слабченка. – С. 79–86 // Записки... Т. CXVI, кн. IV. – Львів, 1913. – С. 69–86. **33.** *Василенко Микола*. Памятник української правничої літератури XVIII століття / Академик Ник. Василенко // Записки... Т. CXXXVIII–CXL. – Львів, 1925. – С. 105–130. **34.** Хроніка Наукового товариства імені Шевченка у Львові за роки 1926–1930. Ч. 69–70. – Львів, 1930. – С. 82. **35.** В справі зміни статуту Наукового Товариства імені Шевченка у Львові / Катерина Антоновичева, Микола Біляшевський, Микола Василенко та ін. // На правах рукопису. – У Києві, 5/18. XII. 1913. – Друк. В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського. – С. 1.

Andrusyak T. H. Mykola Vasylenko and Shevchenko Scientific Society

Complete and dynamic development of modern Ukrainian legal science and education requires updating and full inclusion in the scientific and educational process the intellectual heritage of previous generations of Ukrainian scientists and lawyers. One of the most prominent figures in Ukrainian legal science of the late XIX – the first third of the twentieth century is Mykola Vasylenko. Taking into consideration the existing legal restrictions, development of Ukrainian science, education and culture in general, within the Russian Empire was at most impossible. Therefore, Lviv becomes the center of the formation and development of modern Ukrainian science. Here, using the current constitutional law which provided opportunities for a comprehensive national development, Ukrainian people create their own first scientific institution – Shevchenko Scientific Society. Mykola Vasylenko considered Shevchenko Scientific Society as predecessor of the Ukrainian Academy of Sciences. The role and importance of Shevchenko Scientific Society in the development of Ukrainian science, the magnitude of Mykola Vasylenko and his impact on the formation and development of the Ukrainian historical, legal, historical and legal science and his active participation in the activities of the Society has a significant cognitive interest and promotes the creation of complete picture of Ukrainian science during this period.

Mykola Vasylenko was elected as a full member of Shevchenko Scientific Society in 1911. Cooperation with the Society began after the emergence of his works reviews. The authors of the reviews were Mykhaylo Hrushevsky, Iliia Shrah, Ivan Franko and others. Scientific works of Mykola Vasylenko were published in the “Notes of Shevchenko Scientific Society”.

Publication of the diary of Yakov Markovych (the General Treasurer) was an important result of his participation in the Archeographic Commission in Shevchenko Scientific Society.

Scientific discussion between Mykola Vasylenko and Mykhaylo Slabchenko on the pages of "Notes of Shevchenko Scientific Society" was of particular importance for the development of Ukrainian science in general, historical and legal research in particular. It was the first scientific discussion of Ukrainian scientists concerning the history of Ukrainian law on the pages of Ukrainian edition.

Mykola Vasylenko collaborated with the Shevchenko Scientific Society not only in scientific terms; he was actively interested in its activities, participated in the discussion on the development of the Shevchenko Scientific Society. Thus, together with other members of the Shevchenko Scientific Society – scientists who lived and worked in the Russian Empire, Vasylenko opposed the attempts to amend the Charter of the Shevchenko Scientific Society, which played an important role in the preservation and further development of the Shevchenko Scientific Society as a nationwide scientific center; which united all Ukrainian scientists regardless of their place of residence and made it possible to create a single Ukrainian science without regard to the existing state borders.

Key words: *Shevchenko Scientific Society, Mykola Vasylenko, "Notes of Shevchenko Scientific Society", Ukrainian legal science, history of Ukrainian law.*

УДК 340.14

Л. В. МІХНЕВИЧ,
кандидат юридичних наук

МИКОЛА ВАСИЛЕНКО І КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА*

Стаття присвячена малодослідженому періоду науково-педагогічної діяльності академіка Миколи Василенка в Київському інституті народного господарства (1920–1924). З'ясовано вклад академіка в реалізацію ідеї самостійної кафедри історії українського права у вищій школі. Визначені навчальні дисципліни, які викладав академік, його роль у становленні вузівських осередків наукових досліджень. Відзначено його талант наукового наставника. Наведені маловідомі факти про звільнення академіка з КИНГ.

Ключові слова: *Київський інститут народного господарства, юридична освіта, юридична наука, історія західноруського права, історія українського права.*

Михневич Л. В. Николай Василенко и Киевский институт народного хозяйства.

Статья посвящена малоизученному периоду научно-педагогической деятельности академика Николая Василенка в Киевском институте народного хозяйства (1920–1924). Выяснен вклад академика в реализацию идеи самостоятельной кафедры истории украинского права в высшей школе. Определены учебные дисциплины, которые преподавал академик, его роль в становлении вузовских центров научных исследований. Отмечен его талант научного наставника. Приведены малоизвестные факты об увольнении академика из КИНГ.

* В основу статті покладена доповідь автора на урочистих Загальних зборах Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України з нагоди 150-річчя від дня народження М. П. Василенка 19 лютого 2016 р.